

Remodelarea securității naționale și europene în contextul crizei COVID-19

**Mihaela Daciana Natea^{1*},
Mihai Daniel Aniței²**

¹ Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș

² Universitatea Tehnică din Cluj Napoca, Romania

Rezumat: Criza COVID-19, fără îndoială, a ridicat o serie de întrebări referitoare la aspecte ale securității naționale și umane. Impactul crizei, în sine, a testat, in extremis, sistemele medicale și capacitatea politică de a lua decizii rapide necesare pentru protejarea populației. Este o teză general acceptată că lumea se va confrunta cu un al doilea val de efecte: economice și sistemice. În ceea ce privește ultimul aspect, actualul sistem internațional este construit în jurul multor principii precum guvernanta globală și suveranitatea națională. Modul în care funcționează cele două concepte a fost testat în timpul pandemiei. Pe de o parte, sistemul internațional de guvernanta globală nu a reușit să asigure un nivel mai ridicat de securitate umană atunci când s-a confruntă cu o criză. Pe de altă parte, statele au fost lăsate să abordeze efectele pandemiei, mai mult sau mai puțin singure, întrucât sistem internațional era paralizat de efectele crizei. În acest context, statele au trebuit să apeleze la conceptele clasice de securitate națională - egocentrice și protecționiste - în încercarea de a asigura una dintre funcțiile sale fundamentale – garantarea securității cetățenilor săi.

Pe măsură ce se așteaptă ca alte crize să se propage într-un efect de tip domino, redefinirea securității naționale va fi esențială pentru state și organizații regionale. Dar în acest proces deciziile ar putea intra în coliziune cu obligațiile internaționale asumate. În acest context, articolul explorează impactul pandemiei asupra modului în care statele își definesc conceptele de securitate națională. O atenție specială va fi acordată, ca exemplu, sectorului industrial în contextul acordului ecologic, întrucât statele europene vor fi pioniere în implementarea de noi standarde în politicile de protecție climatică dar care vor afecta anumite sectoare ale economiei. Regândirea agendei naționale de securitate se va confrunta cu siguranță cu aspecte care impun protecția anumitor sectoare strategice care au un impact negativ mai mare asupra politicii de neutralitate climatică.

Cuvinte cheie: guvernanta globală, securitate națională, Pactul Verde, sustenabilitate, interes național

Clasificare JEL: F52, F53, F64

© 2020 Publicat de revista ACTA MARISIENSIS, SERIA OECONOMICA, Editura University Press Târgu Mureș, sub egida Universității de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie George Emil Palade din Târgu Mureș, România.

* Autor indicat pentru corespondență: Natea Mihaela Daciana
e-mail: natea.d.mihaela@gmail.com

1. DE LA GUVERNANȚĂ GLOBALĂ LA SECURITATE NAȚIONALĂ ÎN CONTEXT PANDEMIC

Sistemul global de guvernare a fost generat din necesitatea de a proteja umanitatea împotriva amenințărilor transnaționale (Benedict, 2001). După cum subliniază Jinseop Jang, Jason McSparren și Yuliya Rashchupkina „*Guvernarea globală este preocupată de problemele care au devenit prea complexe pentru ca un singur stat să le poată soluționa singur*” (Jang, McSparren și Rashchupkina, 2016), chiar unul puternic, deoarece acestea sunt transnaționale în distribuție și efecte. În acest context, un eveniment dintr-o parte a lumii ar putea avea un impact regional sau internațional, în funcție de amplitudinea efectelor. Guvernarea globală funcționează pe baza unei structuri formate din organizații internaționale, actori statali și nestatali, tratate internaționale, toate implicate în rezolvarea problemelor interconectate cu potențial de risc global. Astfel, în cazul sănătății, Organizația Mondială ale Sănătății (OMS) ar trebui să colaboreze cu statele, ONG-uri, companii transnaționale pentru a crește nivelul general de sănătate al populației globale. Mai mult, una dintre funcțiile sale principale este de a alerta țările cu privire la riscurile potențiale legate de un focar epidemiologic (OMS, 2006).

Ipoteza fatalistă discutată în cadrul OMS timp de decenii cu privire la o posibilă pandemie (OMS, iulie 2009), a devenit realitate prin COVID 19 care a copleșit lumea, iar impactul crizei a testat straturile structurale ale securității globale.

Reacția organizației internaționale a fost pusă sub semnul întrebării și contestată (Hernández, 2020) din cauza răspunsului tardiv și a lipsei de coerență (Peel, Gross și Cookson, 2020) în promovarea măsurilor internaționale necesare pentru a opri sau a reduce impactul pandemiei. Au existat mulți cercetători care au contestat, chiar înainte de COVID-19, impactul real al guvernării globale (Chase-Dunn și Lawrence, 2011) (Halliday, 2000) (Jang, McSparren și Rashchupkina, 2016) sau au arătat nevoia de a-l adapta la noile realități (Goldin și Vogel, 2010). Pandemia COVID-19 a dovedit că impactul guvernării globale poate fi mic și că ar trebui luată în considerare o reformă menită să transforme organizațiile internaționale din forumuri birocratice în instituții funcționale în timp de criză.

Funcționarea defectuoasă a sistemului global de guvernare a lăsat statele să facă față pandemiei mai mult singure, în timp ce se confruntau cu informații înșelătoare și uneori contradictorii, asociate amenințărilor hibride de natură diferită. Acest lucru a generat două tipuri de reacții: neîncredere și re poziționare rapidă în definirea securității naționale.

Fiecare stat are o politică națională de securitate și apărare. În aceasta, sunt definite obiective naționale și obiective internaționale, deoarece unele amenințări la adresa securității naționale au rădăcini transnaționale. Aceste documente sunt în concordanță cu acordurile și practicile internaționale și stabilesc domenii de interes național sau interese de securitate națională (Wolfers, 1952). Dar, în procesul de stabilire a acestora, statele își definesc prioritățile care, uneori, pot intra în conflict cu politicile internaționale. Conceptul este adânc înrădăcinat în paradigma realistă de modelare a relațiilor internaționale (Steans, Pettiford și Diez, 2005, p. 68) și uneori este plasat în centrul dinamicii sistemului de relații internaționale (Steans, Pettiford și Diez, 2005, p 75).

Securitatea națională definește obiectivele principale ale statului, care sunt constante în timp și urmăresc aceleași obiective principale, indicând uneori aspecte generale (Wolfers, 1952). Inițial, obiectivul principal era apărarea împotriva problemelor care reprezintă amenințări la adresa securității naționale și erau legate în principal de securitatea militară. Potrivit lui Joseph J. Romm, timp de 45 de ani, securitatea națională a SUA a fost concentrată pe contrabalansarea

Uniunii Sovietice, iar cursa a fost una militară (Romm, 1993) cu toate elementele clasice ale dilemei de securitate. În partea opusă, Uniunea Sovietică s-a concentrat pe același aspect central.

Pentru România comunistă, obiectivul de a plăti datoriile externe a fost considerat un obiectiv de securitate națională, deoarece a redus dependența față de alte țări sau instituții internaționale. În acest caz, obiectivul era economic, dar cu un impact ridicat asupra locului pe care România dorea să-l ocupe în arena internațională.

În prezent definim securitatea ca un concept complex care include mai mult decât securitatea militară. Școala de securitate de la Copenhaga identifică mai multe sectoare de securitate, cum ar fi: militar / de stat, politic, societal, economic și de mediu (Wæver, Buzan și Wilde, Securitate: un nou cadru de analiză, 1997). Chiar dacă conceptele au fost intens dezbătute în literatură (Wæver & Buzan, Slippery? Contradictorii? Sociologic de nesuportat? Școala din Copenhaga răspunde, 1997) sectoarele definite de școala de la Copenhaga, cu unele completări, sunt prezente în majoritatea politicilor de securitate națională.

Dar chiar dacă direcțiile principale sunt relativ constante, modul în care fiecare stat acționează pentru atingerea acestor obiective poate fi subiectiv și de multe ori suferă modificări în nuanțe sau în structură de la un ciclu politic la altul. Astfel, Trump (Trump, 2020) a conturat interesul național într-un mod, în timp ce Biden în altul (Biden, 2020). Deși obiectivul este în continuare același, și anume consolidarea statutului de mare putere a SUA, mijloacele pentru atingerea acestui obiectiv sunt diferite.

2. SECURITATE NAȚIONALĂ, GUVERNANȚĂ GLOBALĂ ȘI INTERDEPENDENȚĂ COMPLEXĂ.

Revenind la pandemia COVID-19, trebuie remarcat un aspect: fiecare stat a trebuit să acționeze pentru a-și proteja securitatea națională, inclusiv securitatea umană. Ca o primă măsură, statele au impus restricții naționale (BBC, 2020) și au încercat să răspundă nevoilor interne privind dispozitivele medicale, echipamentele de protecție medicală și medicamentele. În martie 2020, OMS a solicitat ajutorul sectorului industrial și al statelor pentru a crește producția de echipamente de protecție cu 40% (OMS, 2020). Vicepreședintele Comisiei Europene, Věra Jourová, a lansat un apel pentru a pune capăt „dependenței noastre morbide față de China și India” în producția de medicamente, situație evidențiată de criza coronavirusului (Euractiv, 2020). Realitatea este că, pe perioada crizei, statele au fost nevoite să găsească soluții urgente pentru a acoperi nevoile naționale stringente printre care închiderea frontierelor, protecționism și redirectionarea producției industriale către nevoile interne. Interdicțiile de circulație au întrerupt lanțurile de aprovizionarea globală, ceea ce a accentuat problema accesului la anumite bunuri (Guan, Wang, Hallegatte și altele, 2020).

În relațiile internaționale, teoria interdependenței complexe explică situația în care actorii internaționali sau anumite evenimente se influențează reciproc. În aceste cazuri, rezultatul este direct legat de relația de dependență preexistentă. Un tip de interdependență este cel economic care este, potrivit lui Joseph S. Nye Jr. „similar cu cel militar în sensul că este substanța politicii internaționale tradiționale” (Nye Jr., 2005, p. 183). De asemenea, conform lui Nye, interdependența poate fi simetrică sau asimetrică. În primul caz de simetrie există un nivel aproape egal de dependență între țări. În al doilea caz, asimetria este înțeleasă ca o relație în care un stat este mai puțin dependent de celălalt/celelalte, fapt care provoacă perturbări iar, pe termen

lung, o posibilă poziție de putere pentru statul mai puțin dependent (Nye Jr., 2005, p. 187). În acest caz, fiecare țară alege ce asimetrii ar trebui echilibrate în conformitate cu strategia sa de securitate națională.

În cazul UE, dependența de materialele medicale, în special produsele farmaceutice, constituie o problemă considerabilă pentru securitatea europeană și indică un nivel de dependență față de China și India. Dată fiind situația, Uniunea Europeană ar trebui să-și revizuiască politicile pentru a reduce dependența, iar strategia de securitate ar trebui să contribuie la definirea sectoarelor care ar trebui să primească un anumit nivel de protecție pentru a reduce această dependență.

3. REDUCEREA INTERDEPENDENȚEI ASIMETRICE ÎN SECTORUL INDUSTRIAL ȘI PACTUL VERDE.

Problema este că majoritatea acestor sectoare industriale au rate ridicate de poluare și, prin urmare, au un impact negativ asupra schimbărilor climatice. Deci, în cazul reducerii dependenței, unele politici privind neutralitatea climatică trebuie reanalizate și adaptate astfel încât să nu genereze un impact negativ asupra mediului, dreptului concurenței și liberului schimb.

În acest caz, UE trebuie să concilieze obiectivele stabilite în politicile Pactului Verde, nevoile pieței europene, nevoile statelor europene și nevoia strategică de a regândi politica de securitate. În această parte vom face referiri la industria chimică ca exemplu, deoarece este un sector poluant și, de asemenea, unul strategic, așa cum a demonstrat pandemia. De asemenea, recunoscând riscul ridicat de dependență pe care UE îl are în acest sector, unele politici sunt deja dezvoltate la nivel de UE.

Strategia Pactului Verde se dezvoltă pe baza acordului al 55 de țări pentru a menține sub 2 grade C încălzirea globală, prevederi încorporate în actul internațional cunoscut sub numele de Acordul de la Paris privind schimbările climatice (Acordul de la Paris, 2015). Înțelegând că schimbările climatice reprezintă un risc pentru securitatea europeană și globală, UE și statele sale membre se numără printre inițiatorii acordului și și-au asumat o contribuție determinată la nivel național, menită să reducă „emisiile de gaze cu efect de seră cu cel puțin 40% până în 2030 față de 1990” (Europa Climate Action, 2020).

Ca strategie, Pactul Verde este un proiect ambițios, menit să schimbe mentalitatea și practicile din numeroase sectoare ale economiei, în aspecte precum energia, eficiența energetică, producția industrială, transporturile, agricultura și așa mai departe (Comisia Europeană, 2020). Un obiectiv remarcabil este scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră pentru a atinge dezideratul de „neutralitate climatică până în 2050” (Comisia Europeană, Care este acordul verde european?, 2020). Pentru a atinge aceste obiective, trebuie luate măsuri pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în toate sectoarele. Dar pandemia COVID 19 a scos la iveală anumite vulnerabilități care determină nevoia de revizuire/ completare/ dezvoltare de noi politici în domeniul politicilor industriale și a sectoarelor strategice. UE a înțeles că trebuie să identifice sectoarele în care nivelul ridicat de dependență poate deveni o amenințare la adresa securității europene. Acesta este motivul pentru care Comisia Europeană a ajuns la concluzia că: „UE trebuie să își consolideze autonomia strategică deschisă cu lanțuri solide și diversificate de aprovizionare pentru acele substanțe chimice care au utilizări esențiale pentru sănătatea noastră și pentru realizarea unei economii climatice neutre și circulare” (Comisia Europeană, 14.10.2020). De asemenea, Comisia Europeană afirmă: „Pandemia COVID-19 a evidențiat

faptul că numărul limitat de furnizori pentru unele substanțe chimice utilizate în aplicații sociale esențiale poate prezenta riscuri, de exemplu, pentru disponibilitatea medicamentelor și pentru capacitatea UE de a răspunde la crizele de sănătate. Rezistența UE la întreruperile aprovizionării este cheia pentru a garanta disponibilitatea substanțelor chimice utilizate în scopuri medicale”(Comisia Europeană, 14.10.2020).

Pentru a atinge aceste obiective, Comisia va identifica „dependențele strategice” și va propune măsuri pentru reducerea acestora (Comisia Europeană, 14.10.2020) (Consiliul European, 2020). De asemenea, unele politici vor fi actualizate, precum politica industrială europeană. Un alt domeniu de implicare se va referi la „previziunea strategică privind substanțelor chimice” (Consiliul European, 2020).

Criza COVID-19 atrage atenția asupra anumitor vulnerabilități ale UE în sectorul economic, care trebuie rezolvate pentru a crește nivelul de securitate al Uniunii. În acest context, trebuie elaborate noi politici și trebuie făcute anumite concesii. De asemenea, trebuie dezvoltate mecanisme de finanțare pentru sprijinirea acestor sectoare astfel încât ele să fie eficiente din punct de vedere economic și neutre din punct de vedere climatic, deoarece alți actori internaționali s-ar putea să nu se conformeze aceluiași standarde de neutralitate climatică și, prin urmare, ar putea avea cheltuieli mai mici în comparație cu omologii europeni.

4. DISCUȚII

Situația descrisă mai sus este doar un exemplu și cu siguranță vor fi identificate și alte situații similare, deoarece efectele crizei COVID-19 se vor resimți pe viitor și în alte domenii. Mai mult, UE a recunoscut că vulnerabilitățile pot fi găsite și în alte sectoare și de aceea s-a angajat să investigheze și să analizeze situația cu scopul de a identifica domeniile problematice urmând să adopte măsuri pentru a reduce dependențele. În acest context, va avea loc o reanalizare a anumitor politici, acolo unde este necesar. Revizuirea trebuie văzută ca un proces de durată, continuu și tumultuos, cu multe incertitudini politice care presupune elaborare de politici, întrunirea consensului și, apoi, implementare.

În acest registru, al conceptului de securitate europeană / națională, trebuie analizat cazul rețelelor 5G. În centrul dezbaterii se află producătorul chinez Huawei (Cerulus, Europe's 5G plans in limbo after latest salvo against Huawei, 2020), securitatea europeană și națională în contextul creșterii amenințărilor hibride concretizate, în acest caz, în aspecte ale securității cibernetice. Debaterea cu privire la siguranța componentelor Huawei pentru rețelele 5G a scos la iveală multe puncte de vedere divergente la nivel de UE, determinând statele europene să adopte diferite măsuri în materie, de la norme stricte în aspecte de securitate cibernetică până la declararea rețelelor 5G ca probleme de securitate națională (Cerulus, Trump și prieteni: În cazul în care țările europene coboară la Huawei, 2020).

În unele sectoare au fost deja luate măsuri pentru a reduce dependențele, așa cum este sectorul energetic, unde normele UE și Pactul Verde stabilesc reguli clare menite să soluționeze inechitățile, să dezvolte lanțuri de distribuție și să reducă dependențele (Comisia Europeană, Clean Energy, 2020). Dar nivelul de vulnerabilitate variază de la o țară la alta, iar impactul tranziției va fi diferit. De asemenea, ritmul în care statele sunt capabile să implementeze obiectivele Pactului Verde și să absoarbă fondurile necesare pentru implementarea anumitor proiecte este diferit.

De exemplu, România are un potențial ridicat de energie verde, dar are și o structură de producție energetică cu avantaje substanțiale bazate pe rezervele naturale de cărbune și gaz, așa cum este prezentat în Tabelul 1 (Strategia energetică a României 2019-2020, cu perspectiva anului 2050, 2018, p. 7). De asemenea, este important să menționăm că România are un „mix energetic echilibrat și diversificat” care pentru anul 2017 a fost compus din: cărbune - 15% din mixul total; țiței - 32,6%; gaze naturale - 27%; energie hidroelectrică, nucleară sau solară - 15,2%, produse petroliere importate - 8,7% (Strategia energetică a României 2019-2020, cu perspectiva anului 2050, 2018, p. 6). Dacă cumulăm cărbunile și gazele naturale și ne gândim la obiectivul de reducere a emisiilor de CO₂ fosile, România s-ar putea confrunta cu o problemă de securitate care ar putea intra în coliziune cu interesele naționale de sustenabilitate energetică. În acest caz, investițiile masive în energie regenerabilă și tehnologiile avansate trebuie susținute de guvernul român și UE. Într-adevăr, în Strategia Energetică sunt definite 4 investiții strategice de interes național, și anume: „Finalizarea grupurilor 3 și 4 de la Cernavodă; Construcția hidroenergiei cu acumulare prin pompare de la Tarnița-Lăpușești; Realizarea Grupului de 600 MW de la Rovinari; Construcția Complexului hidrotehnic Turnu-Măgurele-Nicopole.” (Strategia energetică a României 2019-2020, cu perspectiva anului 2050, 2018, p. 6). Singura problemă este că România nu are un parcurs eficient în absorbția fondurilor europene pentru dezvoltarea infrastructurii, ceea ce, în acest caz, ar putea genera o problemă substanțială de securitate energetică

Tabelul nr. 1 – Resurse purtătoare de energie primară

RESURSE PURTATOARE DE ENERGIE PRIMARA	RESURSE		REZERVE		PRODUCTIE ANUALA ESTIMATA		PERIOADA DE ASIGURARE CU RESURSE SI REZERVE	
	Milioane Tone ¹⁾	Milioane Tep	Milioane Tone ¹⁾	Milioane Tep	Milioane Tone ¹⁾	Milioane Tep	RESURSE	REZERVE
							ANI	ANI
LIGNIT	690	124	290	52	25	4.5	28	12
HUIILA	232	85	83	30	0.8	0.3	290	104
TITEI	229.2		52.6		3.4		67.4	15.5
GAZE NATURALE	726.8		153		10.5		69.2	14.6
URANIU ²⁾								

¹⁾exclusiv gaze naturale exprimate in Miliarde m³
²⁾date cu regim special disponibile in anexa clasificata

Sursa: Romanian energetic strategy 2019-2020, with the perspective of the year 2050, 2018

Dacă România nu îndeplinește obiectivele de investiții, două consecințe se pot identifica. În primul rând securitatea energetică regională ar putea fi afectată și obiectivele stabilite în Pactul Verde ar fi imposibil de atins. A doua problemă este că alte țări din regiune ar putea fi în aceeași situație fapt care ar putea genera vulnerabilități în regiunea Mării Negre și va afecta ambițiile UE de a fi un furnizor regional de securitate pentru statele parteneriatului estic.

5. CONCLUZII

Când se pune problema securității naționale, politicile ar trebui să fie realiste și trebuie să ia în considerare aspecte complexe. Atunci când sunt prezentate aspecte ale securității europene, este important să înțelegem că există aspecte și mai complexe de care trebuie să ținem cont. Fiecare stat are interese naționale și strategii de securitate națională, iar armonizarea lor este uneori dificilă, așa cum arată cazul rețelele 5G. De asemenea, companiile trebuie să fie competitive pe piața internațională. Dacă UE solicită un nivel mai strict de conformitate cu

normele de neutralitate climatică, companiile pot alege să-și mute producția în state mai flexibile în această privință. Dacă nu se intervine cu politici pentru corectarea acestor aspecte, Europa și statele europene vor descoperi din ce în ce mai multe domenii în care sunt dependente de alte state.

Ca orice politică internațională, regulile prevăzute de Acordul de la Paris sunt eficiente doar dacă fiecare actor statal le respectă. Dacă doar unele state le vor pune în aplicare și altele nu le vor impune sau le vor impune într-o manieră formală, va exista un dezechilibru între, de ex. producător european și cei care provin dintr-o țară cu reguli mai puțin stricte. În acest caz, poate apărea o problemă de competitivitate care trebuie rezolvată într-o manieră sau alta.

Astfel cum se prezintă situația actuală, China este cel mai mare producător de emisii de CO₂ fosile, cu 30,3% din cota globală, cu o creștere anuală cu 3,4% (din 2018-2019) (Crippa, și alții., 2020). În acest context, într-o lume post-COVID-19, UE ar trebui să urmărească îndeaproape dacă alți actori respectă de fapt obiectivele protecției climatice și își adaptează politicile în consecință. Dacă nu s-ar putea să descopere la fel ca în cazul proprietății intelectuale că marii producători de contrafaceri ajung să dezvolte în paralele propriile produse protejate de drepturi de proprietate intelectuală. Jucători care exploatează sistemul internațional pe toate părțile, atât cele legale cât și cele obscure. Din acest joc UE are doar de pierdut.

Bibliografie:

Benedict, K. (2001). "Global Governance". În N. J. Smelser, & P. B. Baltes, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Elsevier.

Jang, J., McSparren, J., & Rashchupkina, Y. (2016). Global governance: present and future. *Palgrave Communications*, 2(Article number: 15045).

WHO. (2006). *WHO Constitution, Art 2, a,d,f,g.*
https://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf.

WHO. (July 2009). *Whole-Of-Society Pandemic Readiness. WHO guidelines for pandemic preparedness and response in the nonhealth sector*. Geneva: WHO.

Hernández, J. (2020, 05 20). Trump Slammed the W.H.O. Over Coronavirus. He's Not Alone. *New York Times*.

Peel, M., Gross, A., & Cookson, C. (2020, 07 12). WHO struggles to prove itself in the face of Covid-19. *Financial times*.

Chase-Dunn, C., & Lawrence, K. (2011). The Next Three Futures, Part One: Looming Crises of Global Inequality, Ecological Degradation and a Failed System of Global Governance. *Global society*, 25, vol 25/2011.

Halliday, F. (2000). Global Governance: Prospects and Problems. *Citizenship studies*, vol. 4.

Goldin, I., & Vogel, T. (2010, 01 27). Global Governance and Systemic Risk in the 21st Century: Lessons from the Financial Crisis. *Global policy*.

Wolfers, A. (1952, 12). "National Security" as an Ambiguous Symbol. *Political Science Quarterly*, 67(4), 481.

Steans, J., Pettiford, L., & Diez, T. (2005). *International relations. Perspective si teme*. Antet.

Romm, J. J. (1993). *Defining National Security: The Nonmilitary Aspects*. New York: Council on Foreign Relations.

Wæver, O., Buzan, B., & Wilde, J. (1997). *Security: A New Framework for Analysis*. USA: Lynne Rienner Publishers Inc.

- Wæver, O., & Buzan, B.** (1997, 04). Slippery? contradictory? sociologically untenable? The Copenhagen school replies . *Review of International Studies*, 23(2), 241 – 250.
- Trump, D.** (2020). *Making America Great Again, Trade & Foreign Policy*. Preluat de pe <https://www.promiseskept.com/achievement/overview/foreign-policy/#>
- Biden, J.** (2020). *The Power of America's Example: The Biden Plan For Leading The Democratic World To Meet The Challenges Of The 21st Century*. Preluat de pe <https://joebiden.com/americanleadership/>
- BBC.** (2020, 04 1). *Coronavirus: What measures are countries taking to stop it?* Preluat pe 11 2020, de pe <https://www.bbc.com/news/world-51737226>
- WHO.** (2020, March 3). *Shortage of personal protective equipment endangering health workers worldwide, press statement*. Preluat pe 2020, de pe <https://www.who.int/news/item/03-03-2020-shortage-of-personal-protective-equipment-endangering-health-workers-worldwide>
- Euractiv.** (2020, 04 20). Jourová slams Europe's 'morbid dependency' on China. *Euractiv*, pg. <https://www.euractiv.com/section/china/news/jourova-slams-europes-morbid-dependency-on-china/>.
- Guan, D., Wang, D., Hallegatte, S., & et al.** (2020). Global supply-chain effects of COVID-19 control measures. *Nature Human Behaviour*(4), 577–587.
- Nye Jr., J. S.** (2005). *Descifrarea conflictelor internaționale*. Antet.
- Paris Agreement.** (2015). Preluat de pe UN: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/17853paris_agreement.pdf
- Europa Climate Action.** (2020). Preluat de pe European Commission: https://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/paris_en
- European Commission.** (2020). *European Commission, A European Green Deal*. Preluat de pe **European Commission:** https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu_en
- European Commission, What is the European Green Deal?** (2020). Preluat de pe European Commission: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
- European Council.** (2020, October 15-16). *European Council conclusions on COVID-19, EU-UK relations, climate change and external relations*. Preluat de pe <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/10/16/european-council-conclusions-15-16-october-2020/>
- European Commission.** (14.10.2020). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Chemicals Strategy for Sustainability Towards a Toxic-Free Environment*,. Doc no. COM (2020) 667 final, 1, European Commission, <https://ec.europa.eu/environment/pdf/chemicals/2020/10/Strategy.pdf> , Brussels.
- Cerulus, L.** (2020). Europe's 5G plans in limbo after latest salvo against Huawei. *Politico*.
- Cerulus, L.** (2020). Trump and friends: Where European countries come down on Huawei. *Politico*.
- European Commission, Clean Energy.** (2020). Preluat de pe https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_19_6723
- Romanian energetic strategy 2019-2020, with the perspective of the year 2050*. Ministry of Energy, <http://energie.gov.ro/transparenta-decizionala/strategia-energetica-a-romaniei-2019-2030-cu-perspectiva-anului-2050/>.
- Crippa, M., Guizzardi, D., Muntean, M., Schaaf, E., Solazzo, E., Monforti-Ferrario, F., Vignati, E.** (2020). *Fossil CO2 emissions of all world countries - 2020 Report* (Vol. doi:10.2760/143674, JRC121460). Luxembourg: Publications Office of the European Union .
- Chase-Dunn, C., & Lawrence, K.** (2011). The Next Three Futures, Part One: Looming Crises of Global Inequality, Ecological Degradation and a Failed System of Global Governance. *Global society*, 25, vol 25/2011.

Reshaping European and national security in a post COVID – 19 context

Natea Mihaela Daciana^{1*},
Anitei Mihai Daniel²

¹ GE Palade University of Medicine, Pharmacy Sciences and Technology of Targu Mures

² Technical University of Cluj Napoca, Romania

Abstract: *The COVID-19 crisis, undoubtedly, raised a series of questions concerning aspects of national and human security. The crisis impact, per se, tested, in extremis, the medical systems and the political capacity to take swift decisions needed to protect the population. It is a general accepted thesis that the world will face a second wave of effects: economic and systemic. Regarding the last aspect, the current international system is constructed around many principles among them, relevant for our research are, global governance and national sovereignty. The manner in which the two concepts operate was tested during the pandemic. On one hand the international system of global governance failed to ensure a higher level of human security when facing a crisis. On the other hand, states were left to tackle the effects of the pandemic, more or less alone, as the entire international system was paralyzed. In this context state had to turn to classic concepts of national security, egocentric and protectionist, but needed to ensure one of its fundamental functions – providing the security of its citizens.*

As others crisis are expected to unfold in a domino like effect, redefining national security will be essential for states and regional organizations. But in this process decisions could collide with assumed international obligations. In this context the article explores this impact of the COVID 19 over the how states define their national security concepts. In this context a special attention will be given, as an example, to the industry sector in the context of the green deal, as European states will be pioneering in implementing new standards in climate protection policies that will affect certain sectors of the economy. Rethinking the national security agenda will certainly face aspects which impose the protection of certain sectors that have a higher negative impact over climate change.

Keywords: *global governance, national security, green deal, sustainability,*

JEL Classification: F52, F53, F64

© 2020 Published by ACTA MARISIENSIS, SERIA OECONOMICA, Publisher University Press Târgu Mureș, issued on behalf of University of Medicine, Pharmacy, Sciences and Technology “George Emil Palade” from Târgu Mureș, Romania

* Corresponding author: Natea Mihaela Daciana
e-mail: natea.d.mihaela@gmail.com

1. FROM GLOBAL GOVERNANCE TO NATIONAL SECURITY IN A PANDEMIC CONTEXT

The global governance system was generated from the need to protect humanity against transnational threats (Benedict, 2001). As Jinseop Jang, Jason McSparren and Yuliya Rashchupkina point “*Global governance is concerned with issues that have become too complex for a single state to address alone*” (Jang, McSparren, & Rashchupkina, 2016), even a powerful one, as they are transnational in distribution and effects. In this context an event in one part of the world could have regional or international impact depending on the amplitude of the effects. Global governance operates in basis of a structure formed by international organizations, state and non-state actors, international treaties all involved in resolving interconnected problems of potential global risk. Thus, in the case of health, the World Health Organizations (WHO) should work together with states, NGO’s, transnational companies to raise the general health level of the global population. Moreover, one of its core functions is to alert states of the potential risks regarding an epidemiological outbreak (WHO, 2006).

The dooming hypothesis discussed within the WHO for decades regarding a possible pandemic (WHO, July 2009), came to reality through COVID 19 which overwhelmed the world and the impact of the crisis tested the structural layers of global security.

The reaction of the international organization was put under scrutiny (Hernández, 2020) because of untimely response and lack of consistency (Peel, Gross, & Cookson, 2020) in promoting international measures to stop or decrease the impact of the pandemic. There were many scholars who contested, even prior to COVID-19, the real impact of the global governance (Chase-Dunn & Lawrence, 2011) (Halliday, 2000) (Jang, McSparren, & Rashchupkina, 2016) or pointed towards the need to adapt it to new realities (Goldin & Vogel, 2010). The COVID-19 pandemic proved that the impact of global governance can be small and that a reform should be considered in the near future in order to turn the international organizations form bureaucratic forums into functional institutions in time of crisis.

The malfunctioning in the global governance system left states to face the pandemic in face of misleading and sometimes contradictory informations, while facing hybrid threats of different nature. This generated two type of reactions: mistrust and a quick repositioning in the definition of national security.

Every state has a national security and defense policy. In it, there are defined national objectives and international ones as some threats to national security have transnational roots. In this context these documents follow the international agreements and practices and establish fields of national interest or national security interest (Wolfers, 1952). But in the process of establishing them the states define their priorities, an approach that, sometimes, can conflict with international policies or the mainstream practices in international politics. The concept is deeply rooted in the realist model of thinking international relations (Steans, Pettiford, & Diez, 2005, p. 68) and sometimes seen at the core of the international relations system dynamics (Steans, Pettiford, & Diez, 2005, p. 75).

The national security addresses the main objective of the state which are constant in time and follow the same main objectives, sometimes pointing towards general issues (Wolfers, 1952). Initially the main objective was defense against problems that represent threats to national security and were mainly linked to military security. According to Joseph J. Romm for 45 years the US national security was focused on containing the Soviet Union, and the race was a military

one (Romm, 1993) with all the classical elements of the security dilemma. On the other hand, the Soviet Union focused on the same core aspect.

For Communist Romania, the objective to pay external debts was considered as a national security objective as it reduced the dependence towards other countries or international institutions. In this case the objective was economic but with high impact in the place Romania wanted to play in the international arena.

Nowadays we understand security as a complex concept which include more than military security. The Copenhagen school of security identifies several sectors of security such as: military/state, political, societal, economic and environmental (Wæver, Buzan, & Wilde, Security: A New Framework for Analysis, 1997). Even if the concepts were vividly debated in the literature (Wæver & Buzan, Slippery? contradictory? sociologically untenable? The Copenhagen school replies , 1997) the sectors, with some additions are considered in most of national security policies.

But even if the main directions are relatively constant the way each state understand to achieve this goal can be subjective and can be altered in nuances or in structure from a political cycle to another. So, Trump (Trump, 2020) defined the national interest in a manner, while Biden in another (Biden, 2020). While the objective is still the same, namely keeping the place of the US as a great power, the means to achieve this goal are different.

2. NATIONAL SECURITY, GLOBAL GOVERNANCE AND COMPLEX INTERDEPENDENCE

Coming back to the COVID-19 one aspect must be noted: every state had to act to protect its national security, including human security. As a first response states imposed national restrictions (BBC, 2020) and tried to meet needs in medical devices, medical protective equipment and medicine. In March 2020, the WHO called for the help of the industry sector and states to increase the production of protective equipment with 40% (WHO, 2020). The Vice president of the European Commission, Věra Jourová, called to “*end our “morbid dependency” on China and India for medical supplies, a situation highlighted by the coronavirus crisis*” (Euractiv, 2020). In time of crisis states had to find their own way to cover national needs resolving to closed borders, protectionism and redirecting the industrial production towards the internal needs. The lockdowns interrupted global chain supplies which accentuated problem of access to certain goods (Guan, Wang, Hallegatte, & et all, 2020).

In the International relations the complex interdependence theory explains the context in which actors or situations have a mutual influence over each other. In these cases, the outcome is connected to the relationship of dependence. One type of interdependence is the economic one which is according to Joseph S. Nye Jr. “similar to the military one in the sense that it is the substance of traditional international politics” (Nye Jr., 2005, p. 183). Also, according to Nye the interdependence can be symmetrical or asymmetrical. In the first case of the symmetry there is an almost equal level of dependence between the countries. In the second case, the asymmetry, understood as a state is less dependent than the other, causes disruptions and in the long run a possible position of power for the less dependent one (Nye Jr., 2005, p. 187). In this case each state chooses which asymmetries should be handled according to its national security strategy.

In the case of EU, the dependence on medical supplies, especially pharmaceuticals, is a considerable problem for the European security and it points toward a level of dependency from China and India. In this case the European Union should adapt policies in order to reduce that given dependency and the security strategy should help in defining the sectors that should receive a certain level of protection in order to reduce this dependency.

3. REDUCING ASYMMETRIC INTERDEPENDENCE IN THE INDUSTRIAL SECTOR AND THE GREEN DEAL.

The problem is that most of these sectors of industry have high rates of pollution, and thus, a negative impact on climate change. So, in the case of reducing dependency some policies must be considered and adapted, in such a manner not to have a negative impact on the environment, competition law and international free trade.

In this case the UE have to conciliate between the targets established in the Geen Deal policies, needs of the European market, needs of the European states and the strategic need to rethink the security policy. In this part we will make references to the chemical industry as an example as it is a polluting sector and also a strategic one as the COVID-19 crisis have shown. Also, acknowledging the high risk the dependence that the EU has in this sector, some policies are being drown.

The Green Deal strategy develops on the structural agreement of 55 countries to keep below 2-degree C the global warming, all incorporated in the legally binding international act known as the Paris Agreement on Climate change (Paris Agreement, 2015). Understanding that climate change represents a risk to European and global security, EU and its member states are founders of the Agreement and assumed a nationally determined contribution targeted to decrease “the greenhouse gas emissions by at least 40% by 2030 compared to 1990” (Europa Climate Action, 2020).

As a strategy the Green Deal is an ambitious project, aimed at changing the mentality and practices in numerous sectors of the economy such as energy and energetic efficiency, industrial production, transportation, agriculture and so on (European Commission, 2020). A remarkable target is the decrease greenhouse gas emissions as to become “climate neutral by 2050” (European Commission, What is the European Green Deal?, 2020). In order to achieve this objectives actions must be taken to reduce greenhouse gas emissions in all sectors. But the COVID 19 was a cornerstone in approaching the green deal, industrial policies and strategic sectors. The EU understood it has to identify sectors in which a high level of dependence can become a threat to European security. This is why the European Commission reached the conclusion that: the “*EU must strengthen its open strategic autonomy with resilient value chains and diversify sustainable sourcing for those chemicals that have essential uses for our health and for achieving a climate-neutral and circular economy*” (European Commission, 14.10.2020). Also, the European Commission states: “*The COVID-19 pandemic has highlighted that the limited number of suppliers for some chemicals used in essential societal applications may pose risks, for example to the availability of medicines and to EU’s capacity to respond to health crises. EU’s resilience to supply disruptions is not only key to guarantee availability of chemicals used in health applications*” (European Commission, 14.10.2020).

In order to achieve these objectives, the Commission will identify “*strategic dependencies*” and will propose measures to reduce them (European Commission, 14.10.2020) (European Council, 2020). Also, some policies will be updated such as the European Industrial

Policy. Another area of involvement will regard the “strategic foresight on chemicals” (European Council, 2020).

The COVID-19 crisis draws the attention towards certain EU vulnerabilities in the economic sector which must be addressed in order to raise the level of EU security. In this context new policies must be developed, and certain concessions must be made. Also, a series of financing mechanism must be developed in order to support these sectors to be economic efficient and climate neutral, as others international players may not conform to the same green standards and thus may have lower expenses in comparison with the European counterparts.

4. DISCUSSIONS

The situation described above is only one example and certainly other similar situation will be identified, as the effects of the COVID-19 crises will unfold in other sectors. Moreover, the EU acknowledged that vulnerabilities may be found in other sectors and this is why it committed itself to investigate and analyze the situation with the purpose to identify the problematic areas and to adopt measures in order to reduce dependencies. In this context a reanalysis of certain policies will take place as needed. This should be seen as a continuous and tumultuous process, with many political uncertainties, which will take time starting from the process of policy making to consensus and, then, implementation.

It is in this register, of the concept of European/national security, that the case of 5G networks must be analyzed. In the center of the debate was the Chinese manufacturer Huawei (Cerulus, Europe’s 5G plans in limbo after latest salvo against Huawei, 2020), the European and national security in the context of growing threats of hybrid war materialized in this case in aspects of cybersecurity. The unfolding debate about the safety of Huawei components for 5G networks had European states divert from a common policy and states undertook different measures in the matter ranging from strict norms in aspects of cybersecurity to declaring 5G networks as matters of national security (Cerulus, Trump and friends: Where European countries come down on Huawei, 2020).

In some sectors measures were already taken in order to reduce dependencies as is the Energy Sector where the EU norms and the Green Deal establish clear rules meant of tackling inequities, develop distribution chains and reducing dependencies (European Commission, Clean Energy, 2020). But the vulnerability level among states varies from country to country in the EU, and the impact of the transition will be different. Also, the pace in which the states are capable to implement the Green Deal targets and absorb funds needed to implement certain projects is different.

As an example, Romania has a high potential of green energy, but it also has an energetical production structure with substantial advantages based on natural reserves of coal and gas as it is presented in Table 1 (Romanian energetic strategy 2019-2020, with the perspective of the year 2050, 2018, p. 7). It is also important to mention that Romania has a “balanced and diversified energy mix” which for the year 2017 was composed of: coal – 15% of the total mix; oil - 32,6% of the total mix; natural gas – 27%; hydroelectric, nuclear or solar power – 15,2%, imported petroleum products – 8,7% (Romanian energetic strategy 2019-2020, with the perspective of the year 2050, 2018, p. 6). If we cumulate coal and gas and we consider the objective to reduce fossil CO₂ emissions Romania may face a security problem that may

collide with national interests of energetic sustainability. In this case massive investments in regenerable energy and advanced technology must be supported by the Romanian government and the EU. Indeed, in the Energetic Strategy 4 strategic investments of national interest are being defined, namely: “*Completion of Groups 3 and 4 from Cernavoda NPP; Construction of the Hydropower with Accumulation by Pumping from Tarnița-Lăpușești; Realization of the 600 MW Group from Rovinari; Construction of the Turnu-Măgurele-Nicopole Hydrotechnical Complex.*” (Romanian energetic strategy 2019-2020, with the perspective of the year 2050, 2018, p. 6). The only problem is that Romania does not have a good record in absorbing European funds for infrastructure development, which in this case could generate a substantial problem in energetic security.

Table no. 1 – Romania primary energy resources

RESURSE PURTATOARE DE ENERGIE PRIMARA	RESURSE		REZERVE		PRODUCTIE ANUALA ESTIMATA		PERIOADA DE ASIGURARE CU RESURSE SI REZERVE	
	Milioane Tone ¹⁾	Milioane Tep	Milioane Tone ¹⁾	Milioane Tep	Milioane Tone ¹⁾	Milioane Tep	RESURSE ANI	REZERVE ANI
	LIGNIT	690	124	290	52	25	4.5	28
HUILA	232	85	83	30	0.8	0.3	290	104
TITEI	229.2		52.6		3.4		67.4	15.5
GAZE NATURALE	726.8		153		10.5		69.2	14.6
URANIU ²⁾								

¹⁾exclusiv gaze naturale exprimate in Miliarde m³
²⁾date cu regim special disponibile in anexa clasificata

Source: (Romanian energetic strategy 2019-2020, with the perspective of the year 2050)

If Romania does not meet the investment objectives two consequences may arise: one the energetic regional security could be affected, and the targets established in the Green Deal would be impossible to reach. The problem is that regionally other countries could be in the same situation which will generate vulnerabilities in the Black Sea Region and will affect the EU ambitions to be a regional provider of security for the Eastern Partnership States.

5. CONCLUSIONS

When it comes to security the policies should be realistic and must take into consideration complex aspects. When aspects of European security are being outlined it is important to understand that there are even more complex aspects to consider. Every state has national interest and national strategies and harmonizing them is sometimes difficult as the case of 5G networks is pointing. Also, there are companies that need to be competitive in the international market, if a stricter level of conformity with climate protection rules are requested in one place the companies may choose to move their production in states more flexible in this matter. If this happens, Europe and European states will discover more and more areas in which they are dependent on other states.

As every international policy, the rules provided by the Paris Agreement are efficient as long as every state actor complies with them. If only some actors will implement them and other will not enforce them or will enforce them in a formal manner, there will be an unbalance between the e.g. European producer and the ones that originate in a country with less stricter rules. In this case a problem of competitiveness may arise that must be fixed in a manner or another.

As the current situation is presented, China is the bigger producer of fossil CO₂ emissions with 30.3% of the global share, with a yearly increase by 3.4% (from 2018-2019) (Crippa, et al., 2020). In this context, in a post COVID-19 world, the EU should follow closely if other actors are respecting in fact the objectives of climate protection and to adapt its policies accordingly. If this is not followed properly, EU could discover that, as in the case of intellectual property that the major counterfeit manufacturers end up developing in parallel their own products protected by intellectual property rights. These are international players who exploit the international system on all sides, both legal and obscure. From this game the EU has only to lose.

Bibliography:

Benedict, K. (2001). "Global Governance". În N. J. Smelser, & P. B. Baltes, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Elsevier.

Jang, J., McSparren, J., & Rashchupkina, Y. (2016). Global governance: present and future. *Palgrave Communications*, 2(Article number: 15045).

WHO. (2006). *WHO Constitution*, Art 2, a,d,f,g,
https://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf. Preluat de pe
https://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf

WHO. (July 2009). *Whole-Of-Society Pandemic Readiness. WHO guidelines for pandemic preparedness and response in the nonhealth sector*. Geneva: WHO.

Hernández, J. (2020, 05 20). Trump Slammed the W.H.O. Over Coronavirus. He's Not Alone. *New York Times*.

Peel, M., Gross, A., & Cookson, C. (2020, 07 12). WHO struggles to prove itself in the face of Covid-19. *Financial times*.

Chase-Dunn, C., & Lawrence, K. (2011). The Next Three Futures, Part One: Looming Crises of Global Inequality, Ecological Degradation and a Failed System of Global Governance. *Global society*, 25, vol 25/2011.

Halliday, F. (2000). Global Governance: Prospects and Problems. *Citizenship studies*, vol. 4.

Goldin, I., & Vogel, T. (2010, 01 27). Global Governance and Systemic Risk in the 21st Century: Lessons from the Financial Crisis. *Global policy*.

Wolfers, A. (1952, 12). "National Security" as an Ambiguous Symbol. *Political Science Quarterly*, 67(4), 481.

Stears, J., Pettiford, L., & Diez, T. (2005). *International relations. Perspective si teme*. Antet.

Romm, J. J. (1993). *Defining National Security: The Nonmilitary Aspects*. New York: Council on Foreign Relations.

Wæver, O., Buzan, B., & Wilde, J. (1997). *Security: A New Framework for Analysis*. USA: Lynne Rienner Publishers Inc.

Wæver, O., & Buzan, B. (1997, 04). Slippery? contradictory? sociologically untenable? The Copenhagen school replies. *Review of International Studies*, 23(2), 241 – 250.

Trump, D. (2020). *Making America Great Again, Trade & Foreign Policy*. Preluat de pe
<https://www.promiseskept.com/achievement/overview/foreign-policy/#>

Biden, J. (2020). *The Power of America's Example: The Biden Plan For Leading The Democratic World To Meet The Challenges Of The 21st Century*. Preluat de pe
<https://joebiden.com/americanleadership/>

BBC. (2020, 04 1). *Coronavirus: What measures are countries taking to stop it?* Preluat pe 11 2020, de pe <https://www.bbc.com/news/world-51737226>

- WHO.** (2020, March 3). *Shortage of personal protective equipment endangering health workers worldwide, press statement*. Preluat pe 2020, de pe <https://www.who.int/news/item/03-03-2020-shortage-of-personal-protective-equipment-endangering-health-workers-worldwide>
- Euractiv.** (2020, 04 20). Jourová slams Europe's 'morbid dependency' on China. *Euractiv*, pg. <https://www.euractiv.com/section/china/news/jourova-slams-europes-morbid-dependency-on-china/>.
- Guan, D., Wang, D., Hallegatte, S., & et all.** (2020). Global supply-chain effects of COVID-19 control measures. *Nature Human Behaviour*(4), 577–587.
- Nye Jr., J. S.** (2005). *Descifrarea conflictelor internaționale*. Antet.
- Paris Agreement.** (2015). Preluat de pe UN: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/17853paris_agreement.pdf
- Europa Climate Action.** (2020). Preluat de pe European Commission: https://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/paris_en
- European Commission.** (2020). *European Commission, A European Green Deal*. Preluat de pe European Commission: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu_en
- European Commission, What is the European Green Deal?** (2020). Preluat de pe European Commission: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
- European Council.** (2020, October 15-16). *European Council conclusions on COVID-19, EU-UK relations, climate change and external relations*. Preluat de pe <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/10/16/european-council-conclusions-15-16-october-2020/>
- European Commission.** (14.10.2020). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Chemicals Strategy for Sustainability Towards a Toxic-Free Environment*,. Doc no. **COM** (2020) 667 final, 1, European Commission, <https://ec.europa.eu/environment/pdf/chemicals/2020/10/Strategy.pdf> , Brussels.
- Cerulus, L.** (2020, August 23). Europe's 5G plans in limbo after latest salvo against Huawei. *Politico*.
- Cerulus, L.** (2020, May 20). Trump and friends: Where European countries come down on Huawei. *Politico*.
- European Commission, Clean Energy.** (2020). Preluat de pe https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_19_6723
- Ministry of Energy** (2018). *Romanian energetic strategy 2019-2020, with the perspective of the year 2050.*, <http://energie.gov.ro/transparenta-decizionala/strategia-energetica-a-romaniei-2019-2030-cu-perspectiva-anului-2050/>.
- Crippa, M., Guizzardi, D., Muntean, M., Schaaf, E., Solazzo , E., Monforti-Ferrario, F., Vignati, E.** (2020). *Fossil CO2 emissions of all world countries - 2020 Report* (Vol. doi:10.2760/143674, JRC121460). Luxembourg: Publications Office of the European Union .
- Chase-Dunn, C., & Lawrence, K.** (2011). The Next Three Futures, Part One: Looming Crises of Global Inequality, Ecological Degradation and a Failed System of Global Governance. *Global society*, 25, vol 25/2011.